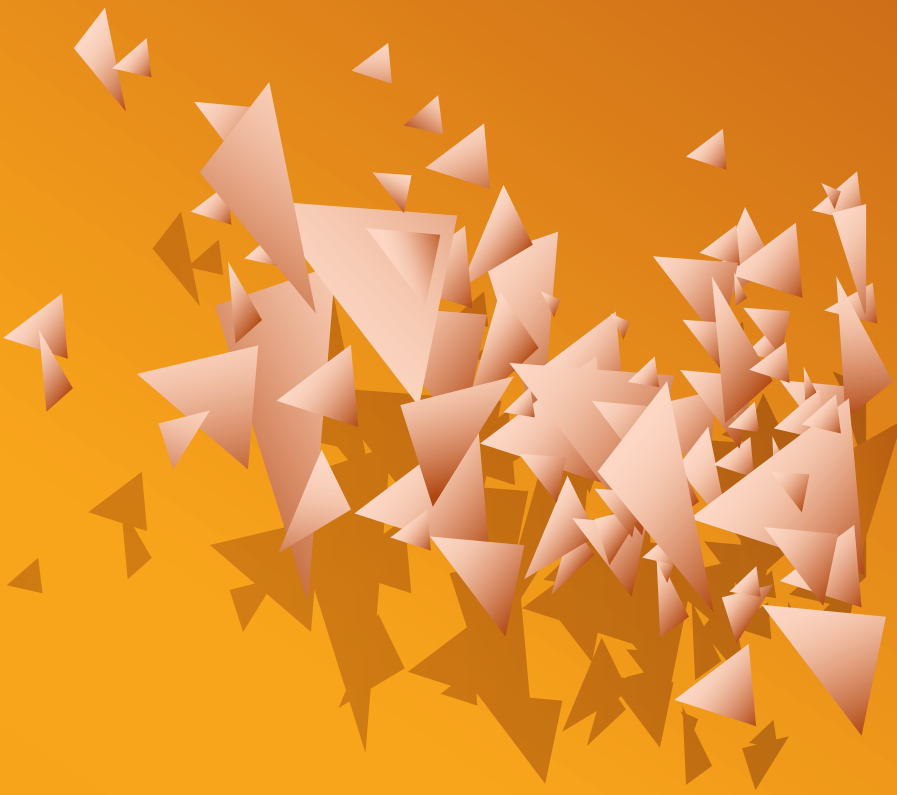

Ujedinjeni narodi
Odbor za uklanjanje diskriminacije žena

OPĆA PREPORUKA BR. 35

O RODNO UTEMELJENOM NASILJU NAD ŽENAMA KOJOM SE AŽURIRA OPĆA PREPORUKA BR. 19

Biblioteka ONA

**Konvencija o uklanjanju
svih oblika diskriminacije žena**

Distr.: opć.
26. srpnja 2017.
Izvornik: engleski

Odbor za uklanjanje diskriminacije žena

OPĆA PREPORUKA BR. 35
O RODNO UTEMELJENOM NASILJU NAD ŽENAMA
KOJOM SE AŽURIRA OPĆA PREPORUKA BR. 19

Vlada Republike Hrvatske
Ured za ravnopravnost spolova

Biblioteka ONA

Izdavač:

Vlada RH, Ured za ravnopravnost spolova
Mesnička 23, Zagreb

Urednica:

mr.sc. Helena Štimac Radin

Prijevod:

ETNOtrend d.o.o

Grafičko oblikovanje, priprema i tisak:

Intergrafika TTŽ, Zagreb

Naklada:

500 primjeraka

ISBN 978-953-7574-38-3

2. neizmijenjeno izdanje

Zagreb, listopad 2018.

Naslov izvornika: General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19

I. UVOD

Priznanja

Odbor zahvaljuje na dragocjenim doprinosima preko 100 organizacija civilnog društva i ženskih organizacija, država stranaka Konvencije, predstavnika akademske zajednice, tijela Ujedinjenih naroda i drugih dionika koji su iznijeli svoja stajališta i komentare tijekom izrade ove Opće preporuke. Odbor također zahvaljuje posebnoj izvjestiteljici o nasilju nad ženama, njegovim uzrocima i posljedicama na njenom radu u okviru njenog mandata i na njenom doprinosu ovoj Općoj preporuci.

1. U svojoj Općoj preporuci br. 19 (1992.) o nasilju nad ženama, usvojenoj na njegovoj jedanaestoj sjednici,¹ Odbor je pojasnio da diskriminacija žena, prema definiciji u članku 1. Konvencije, uključuje rodno utemeljeno nasilje odnosno „nasilje koje je usmjereno protiv žene zbog toga što je žena ili koje neproporcionalno pogađa žene” te da ona predstavlja kršenje njihovih ljudskih prava.
2. Više od 25 godina države stranke su u praksi odobravale tumačenje Odbora. Pravno mišljenje (*opinio juris*) i praksa država ukazuju na to da je zabrana rodno utemeljenog nasilja nad ženama prerasla u načelo običajnog međunarodnog prava. Opća preporuka br. 19 bila je glavni katalizator tog procesa.²

¹ Iako je Odbor prvi put razmatrao ovaj oblik nasilja u okviru svoje Opće preporuke br. 12 (1989.), tek je u Općoj preporuci br. 19 osiguran detaljan i cjelovit pregled nasilja nad ženama i osnova za naknadni rad Odbora na tom problemu.

² U desetljećima nakon usvajanja Opće preporuke br. 19, većina država stranaka poboljšala je svoje zakonske i političke mjere kojima se apostrofiraju razni oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama. V.: Izvješće glavnog tajnika o pregledu i procjeni provedbe Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje te o ishodu dvadeset i trećeg posebnog zasjedanja Opće skupštine (E/CN.6/2015/3), točke 120.-139. Uz to, potvrda prakse država koje nisu stranke, kao što su Iran

3. Uočavajući te trendove, kao i rad UN-ove posebne izvjestiteljice o nasilju nad ženama, njegovim uzrocima i posljedicama, te djelovanje ugovornih tijela³ i mandataru za posebne postupke Vijeća za zaštitu ljudskih prava,⁴ Odbor je odlučio obilježiti dvadeset i petu obljetnicu usvajanja Opće preporuke br. 19 osiguravajući državama strankama daljnje smjernice koje imaju za cilj ubrzati uklanjanje rodno utemeljenog nasilja nad ženama.

(Islamska Republika Iran), Palau, Somalija, Sudan, Tonga i Sjedinjene Američke Države, uključuje sljedeće: usvajanje obiteljskog zakonodavstva o nasilju nad ženama (npr. Sjedinjene Američke Države 1994. godine; Somalija 2012. godine), pozive upućene posebnoj izvjestiteljici o nasilju nad ženama kojima se ona i odazvala (npr. posjet SAD-u 1998. i 2011. godine; Somaliji 2011. godine; i Sudanu 2015. godine); prihvaćanje raznih preporuka o jačanju zaštite žena od nasilja u kontekstu univerzalnog periodičnog pregleda mehanizma Vijeća za ljudska prava; kao i prihvaćanje ključnih rezolucija Vijeća za ljudska prava o uklanjanju nasilja nad ženama, uključujući rezoluciju 32/19 od 1. srpnja 2016. Praksa država kojima se apostrofira nasilje nad ženama također se odražava i u važnim političkim dokumentima i regionalnim sporazumima usvojenima na multilateralnim forumima kao što su Bečka deklaracija i program djelovanja iz 1993. godine; UN-ova Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993. godine; i Pekinška deklaracija i Platforma za djelovanje (1995.) i njihova petogodišnjih revizija; te regionalne konvencije i akcijski planovi, kao što je Međuamerička konvencija o sprečavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama iz 1994. godine; Protokol uz Afričku povelju o ljudskim pravima i pravima naroda o pravima žena u Africi iz 2003. godine; i Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji iz 2011. godine. Ostali mjerodavni međunarodni instrumenti su Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama i uklanjanju nasilja nad djecom u Savezu država Jugoistočne Azije (ASEAN); Arapska strategija za borbu protiv nasilja nad ženama, 2011. – 2030.; te usuglašeni zaključci s 57. zasjedanja Komisije o statusu žena o uklanjanju i sprečavanju svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama (E/2013/27, poglavlje I, odjeljak A). Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda, Rezolucija Vijeća sigurnosti 1325 (2000.) i naknadne rezolucije o ženama, miru i sigurnosti, kao i mnoge rezolucije Vijeća za ljudska prava, uključujući Rezoluciju 32/19 od 1. srpnja 2016., sadrže specifične odredbe o rodno utemeljenom nasilju nad ženama. Sudske odluke međunarodnih sudova, koje predstavljaju pomoćni instrument za utvrđivanje običajnog međunarodnog prava, također upućuju na takav razvoj (v. A/71/10, poglavlje V, odjeljak C, zaključak 13). Među njima su odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Opuz protiv Turske* (tužba br. 33401/02), u presudi od 9. lipnja 2009., u kojoj je na Sud utjecala je takozvana „evolucija normi i načela međunarodnog prava“ (t. 164.) putem niza međunarodnih i usporednih materijala o nasilju nad ženama; i odluke Međuameričkog suda za ljudska prava u predmetu *González et al. („Cotton Field“) protiv Meksika*, u presudi od 16. studenog 2009.

³ V. na primjer Opću napomenu br. 28 (2000.) Odbora za ljudska prava o ravnopravnosti muškaraca i žena; Opću napomenu br. 2 (2007.) Odbora protiv mučenja o implementaciji članka 2. Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja; Opću napomenu br. 22 (2016.) Odbora za ekonomska, socijalna i kulturna prava o pravu na spolno i reproduktivno zdravlje; te Opću napomenu br. 3 (2016.) o ženama i djevojčicama s invaliditetom Odbora za prava osoba s invaliditetom.

⁴ Osobito Radna skupina za pitanja diskriminacije žena u zakonu i praksi te posebni izvjestitelj / posebna izvjestiteljica o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupcima ili kažnjavanjima.

4. Odbor potvrđuje da su organizacije civilnog društva, osobito ženske nevladine organizacije, dale prioritet uklanjanju rodno utemeljenog nasilja nad ženama; njihovo djelovanje je imalo dubok društveni i politički utjecaj, pridonijevši tome da se rodno utemeljeno nasilje nad ženama prizna kao kršenje ljudskih prava te da se usvoje zakoni i politike za njegovo rješavanje.
5. U svojim zaključnim zapažanjima o periodičnim izvješćima država stranaka Konvencije⁵ i povezanim postupcima koji su uslijedili, općim preporukama, izjavama i stajalištima te preporukama proizašlim iz priopćenja⁶ i upita⁷ u okviru Fakultativnog protokola uz Konvenciju, Odbor osuđuje rodno utemeljeno nasilje nad ženama u svim njegovim oblicima, gdje god ono nastupi. Pomoću tih mehanizama, Odbor je također pojasnio standarde potrebne za ukidanje tog nasilja i obveze država stranaka po tom pitanju.
6. Unatoč postignutom napretku, rodno utemeljeno nasilje nad ženama, bilo da ga počine države, međuvladine organizacije ili nedržavni akteri, uključujući privatne osobe i oružane skupine,⁸ ostaje sveprisutno u svim zemljama, uz visok stupanj nekažnjavanja. Ono dolazi do izražaja u neprekidnom nizu višestrukih, međusobno povezanih, ponavljajućih oblika, u nizu okruženja,

⁵ Od usvajanja Opće preporuke br. 19, Odbor je usvojio gotovo 600 zaključnih primjedbi; većina ih se odnosi izričito na rodno utemeljeno nasilje nad ženama.

⁶ Osobito Podnesak br. 2/2003, *A. T. protiv Mađarske*, stajališta prihvaćena 26. siječnja 2005.; br. 4/2004, *A. S. protiv Mađarske*, stajališta prihvaćena 14. kolovoza 2006.; br. 6/2005, *Fatma Yildirim (preminula) protiv Austrije*, stajališta prihvaćena 6. kolovoza 2007.; br. 5/2005, *Sahide Goekce (preminula) protiv Austrije*, stajališta prihvaćena 6. kolovoza 2007.; br. 18/2008, *Karen Vertido protiv Filipina*, stajališta prihvaćena 16. srpnja 2010.; br. 20/2008, *V. K. protiv Bugarske*, stajališta prihvaćena 25. srpnja 2011.; br. 23/2009, *Abramova protiv Bjelorusije*, stajališta prihvaćena 25. srpnja 2011.; br. 19/2008, *Cecilia Kell protiv Kanade*, stajališta prihvaćena 28. veljače 2012.; br. 32/2011, *Isatou Jallow protiv Bugarske*, stajališta prihvaćena 23. srpnja 2012.; br. 31/2011, *S. V. P. protiv Bugarske*, stajališta prihvaćena 12. listopada 2012.; br. 34/2011, *R. P. B. protiv Filipina*, stajališta prihvaćena 21. veljače 2014.; br. 47/2012, *González Carreño protiv Španjolske*, stajališta prihvaćena 16. srpnja 2014.; br. 24/2009, *X. i Y. protiv Gruzije*, stajališta prihvaćena 13. srpnja 2015.; br. 45/2012, *Belousova protiv Kazahstana*, stajališta prihvaćena 13. srpnja 2015.; br. 46/2012, *M. W. protiv Danske*, stajališta prihvaćena 22. veljače 2016.; i br. 58/2013, *L. R. protiv Republike Moldavije*, stajališta prihvaćena 28. veljače 2017.

⁷ V. izvješće o Meksiku koje je izradio Odbor sukladno članku 8. Fakultativnog protokola uz Konvenciju i odgovor meksičke vlade. Dostupno na poveznici http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2f2005%2fOP.8%2fMEXICO&Lang=en; izvješće o upitu u vezi s Kanadom (CEDAW/C/OP.8/CAN/1); i sažetak upita u vezi s Filipinima (CEDAW/C/OP.8/PHL/1).

⁸ To uključuje sve vrste oružanih skupina, odnosno pobunjeničke snage, bande, paravojne skupine itd.

od privatnih do javnih, uključujući okruženja posredovana tehnologijom,⁹ a u suvremenom globaliziranom svijetu prelazi nacionalne granice.

7. U mnogim državama zakonodavstvo koje se bavi pitanjima rodno utemeljenog nasilja nad ženama i dalje ne postoji, nije odgovarajuće i/ili se slabo primjenjuje. Slabljenje pravnih i političkih okvira čiji je cilj uklanjanje rodno utemeljene diskriminacije ili nasilja, koje se često opravdava tradicijom, kulturom, religijom ili fundamentalističkom ideologijom, kao i značajno smanjenje javne potrošnje, često kao dio takozvanih „mjera štednje” nakon gospodarskih i financijskih kriza, dodatno slabe reakciju države. U kontekstu suženog demokratskog prostora i posljedičnog pogoršanja vladavine prava, svi ti čimbenici pridonose rasprostranjenosti rodno utemeljenog nasilja nad ženama i vode kulturi nekažnjavanja.

⁹ V. Rezoluciju Opće skupštine UN-a 68/181, pod nazivom: „Promicanje Deklaracije o pravima i odgovornostima pojedinaca, skupina i društvenih tijela za promicanje i zaštitu opće priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda: zaštita braniteljica ljudskih prava”; izvješće Radne skupine za širokopojasni pristup i rod Širokopojasnog povjerenstva za održivi razvoj, kojom supredsjedaju Program Ujedinjenih naroda za razvoj – Entitet Ujedinjenih naroda za ravnopravnost spolova i osnaživanje žena (Žene UN-a), pod nazivom „Nasilje nad ženama i djevojčicama na internetu: globalni poziv na uzbunu”, listopad 2015.; te usuglašene zaključke pedeset i sedmog zasjedanja Komisije o statusu žena (E/2013/27, poglavlje I, odjeljak A).

II. PODRUČJE PRIMJENE

8. Ovom Općom preporukom nadopunjuju se i ažuriraju smjernice državama strankama utvrđene u Općoj preporuci br. 19 te ih treba čitati u kombinaciji s njome.
9. Pojmom „nasilja nad ženama“ definiranim u Općoj preporuci br. 19, kao i u drugim međunarodnim instrumentima i dokumentima, naglašava se da je to nasilje rodno utemeljeno. Prema tome, u ovoj se Općoj preporuci rabi izraz „rodno utemeljeno nasilje nad ženama“ kao precizniji pojam kojim se izriču rodno specifični uzroci i utjecaji nasilja. Taj izraz dodatno osnažuje shvaćanje tog nasilja kao društvenog, a ne pojedinačnog, problema koji iziskuje sveobuhvatne odgovore koji nadilaze specifične događaje, pojedine počinitelje i žrtve/preživjele.
10. Odbor smatra da je rodno utemeljeno nasilje nad ženama jedan od temeljnih društvenih, političkih i gospodarskih instrumenata kojima se zadržavaju podređeni položaj žena u odnosu na muškarce, kao i njihove stereotipne uloge. Kroz svoj rad Odbor je jasno pokazao da je to nasilje ključna prepreka postizanju stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca te pravu žena da uživaju ljudska prava i temeljne slobode sadržane u Konvenciji.
11. U Općoj preporuci br. 28 (2010.) o temeljnim obvezama država stranaka prema članku 2. Konvencije navodi se da su obveze država stranaka poštivanje, zaštita i ispunjavanje prava žena na nediskriminaciju i uživanje de jure i de facto ravnopravnosti.¹⁰ Područje primjene tih obveza vezano uz rodno utemeljeno nasilje nad ženama koje se javlja u posebnim kontekstima razmatra se u Općoj preporuci br. 28 i drugim općim preporukama, uključujući Opću preporuku br. 26 (2008.) o radnicama migranticama; Opću preporuku br. 27 (2010.) o

¹⁰ Opća preporuka br. 28, točka 9. Druga ugovorna tijela za ljudska prava također koriste ovu tipologiju, npr. Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR) u svojoj Općoj napomeni br. 12 (1999.) o pravu na primjerenu hranu.

starijim ženama i zaštiti njihovih ljudskih prava; Opću preporuku br. 30 (2013.) o ženama u prevenciji sukoba, u situacijama u sukobima i nakon sukoba; zajedničku Opću preporuku br. 31 Odbora za uklanjanje diskriminacije žena / Opću napomenu br. 18 Odbora za prava djeteta (2014.) o štetnim praksama; Opću preporuku br. 32 (2014.) o spolnim dimenzijama izbjegličkog statusa, azila, državljanstva i apatridnosti žena; Opću preporuku br. 33 (2015.) o pristupu žena pravosuđu; i Opću preporuku br. 34 (2016.) o pravima žena u ruralnim područjima. Više detalja o važnim elementima spomenutih općih preporuka može se pronaći u tim preporukama.

12. U Općoj preporuci br. 28 i Općoj preporuci br. 33 Odbor je potvrdio da je diskriminacija žena neraskidivo povezana s ostalim čimbenicima koji utječu na njihove živote. Jurisprudencija Odbora naglašava da ti čimbenici uključuju etničku/rasnu pripadnost, starosjedilački ili manjinski status, boju kože, društveno-ekonomski status i/ili pripadnost kasti, jezik, vjeroispovijest ili uvjerenje, političko mišljenje, nacionalno podrijetlo, bračni status, majčinstvo, roditeljski status, dob, urbano ili ruralno okruženje, zdravstveno stanje, invalidnost, vlasništvo nad imovinom, identitet lezbijke, biseksualne, transrodne ili interseksualne osobe, nepismenost, status tražiteljice azila, status izbjeglice, unutarnje raseljavanje ili apatridnost, udovištvo, status migrantice, status glave kućanstva, život s HIV-om/AIDS-om, lišenost slobode, sudjelovanje u prostituciji, kao i trgovanje ženama, oružane sukobe, geografsku udaljenost i stigmatiziranost žena koje se bore za svoja prava, uključujući braniteljice ljudskih prava.¹¹ U skladu s time, budući da žene doživljavaju različite, međusobno preklapajuće oblike diskriminacije koji imaju otegotan negativan utjecaj, Odbor priznaje da rodno utemeljeno nasilje može utjecati na određene žene u različitoj mjeri ili na različite načine, tako da su potrebne odgovarajuće pravne i zakonske reakcije.¹²

¹¹ Opća napomena br. 33, točke 8. i 9. Ostale opće preporuke mjerodavne za interseksijsku diskriminaciju su Opća preporuka br. 15 (1990.) o izbjegavanju diskriminacije žena u nacionalnim strategijama za sprječavanje i suzbijanje AIDS-a, Opća preporuka br. 18 (1991.) o ženama s invaliditetom, Opća preporuka br. 21 (1994.) o jednakosti u braku i obiteljskim vezama, Opća preporuka br. 24 (1999.) o ženama i zdravlju, Opća preporuka br. 26 (2008.) o radnicama migranticama, Opća preporuka br. 27 (2012.) o starijim ženama i zaštiti njihovih ljudskih prava, Opća preporuka br. 30, zajednička Opća preporuka br. 31 / Opća napomena br. 18, Opća preporuka br. 32 i Opća preporuka br. 34. Odbor je također obuhvatio interseksijsku diskriminaciju u svojim stajalištima o predmetima, između ostalog, *Isatou Jallow protiv Bugarske*, *S. V. P. protiv Bugarske*, *Cecilia Kell protiv Kanade*, *A. S. protiv Mađarske*, *R. P. B. protiv Filipina* i *M. W. protiv Danske* i upitima, osobito u vezi s Meksikom (2005.) i Kanadom (2015.) (v. bilješku 7 iznad).

¹² Opća preporuka br. 28, točka 18; i izvješće o upitu u vezi s Kanadom (CEDAW/C/OP.8/CAN/1), t. 197.

13. Odbor podsjeća na članak 23. Konvencije u kojem se navodi da će sve odredbe u nacionalnim zakonima odnosno međunarodnim ugovorima osim same Konvencije koje u većoj mjeri pridonose postizanju ravnopravnosti žena i muškaraca imati prednost u odnosu na obveze iz Konvencije i, u skladu s time, u odnosu na preporuke iz ove Opće preporuke. Odbor također napominje da na djelovanje država stranaka koje ima za cilj borbu protiv rodno utemeljenog nasilja nad ženama utječu zadržke koje države iznesu u odnosu na Konvenciju. Odbor, nadalje, napominje da kao ugovorno tijelo za ljudska prava može procijeniti je li zadržka koju su iznijele države stranke dopuštena,¹³ i ponavlja svoj stav da je zadržka, prije svega u odnosu na odredbe članka 2. ili članka 16.,¹⁴ čije je ispunjavanje ključno u nastojanjima da se ukloni rodno utemeljeno nasilje nad ženama, nespojiva s predmetom i svrhom Konvencije te stoga nedopustiva sukladno članku 28., stavku 2.¹⁵
14. Rodno utemeljeno nasilje pogađa žene tijekom čitava životnog ciklusa¹⁶ te sukladno tome pojam žene u ovom dokumentu uključuje i djevojčice. Navedeno nasilje poprima mnogo oblika, uključujući djela ili propuste počinjene s namjerom da izazovu ili za koje je vjerojatno da će izazvati smrt¹⁷ ili fizičku, spolnu, psihičku ili gospodarsku štetu ili patnju žena, prijetnje takvim djelima, uznemiravanje, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode.¹⁸ Na rodno utemeljeno nasilje nad ženama utječu ili ga često pogoršavaju kulturni, ekonomski, ideološki, tehnološki, politički, vjerski,

¹³ Vodič za praksu glede zadržki uz međunarodne ugovore koji je usvojila Komisija za međunarodno pravo (A/65/10/Add. 1, poglavlje IV, odjeljak F, točka 3.2).

¹⁴ Izjava Odbora o zadržkama (A/53/38/Rev. 1, dio II, poglavlje I, odjeljak A, točka 12.); v. također i Opću preporuku br. 29 (2013.) o ekonomskim posljedicama braka, obiteljskih veza i njihovih prekida, točke 54.-55. U svojim zaključnim primjedbama na izvješća država stranaka Konvencije Odbor također navodi da zadržke na čl. 2., čl. 7., čl. 9. i čl. 16., kao i opće zadržke, nisu u skladu s predmetima i svrhom Konvencije.

¹⁵ Opća napomena br. 28, točke 41. i 42.

¹⁶ V. Opću preporuku br. 27 i zajedničku Opću preporuku br. 31 / Opću napomenu br. 18.

¹⁷ Smrt koja je rezultat rodno utemeljenog nasilja uključuje ubojstva, ubijanja u ime takozvane „časti“ i prisilna samoubojstva. V. izvješća o upitu vezanom uz Meksiko; izvješće o upitu vezanom uz Kanadu (CEDAW/C/OP8/CAN/1); kao i zaključne primjedbe Odbora na sljedeća periodična izvješća država stranaka: Čile (CEDAW/C/CHL/CO/5-6 i Corr. 1); Finska (CEDAW/C/FIN/CO/7); Gvatemala (CEDAW/C/GUA/CO/7); Honduras (CEDAW/C/HND/CO/7-8); Irak (CEDAW/C/IRQ/CO/4-6); Meksiko (CEDAW/C/MEX/CO/7-8); Namibija (CEDAW/C/NAM/CO/4-5); Pakistan (CEDAW/C/PAK/CO/4); Južna Afrika (CEDAW/C/ZAF/CO/4); Turska (CEDAW/C/TUR/CO/7); i Ujedinjena Republika Tanzanija (CEDAW/C/TZA/CO/7-8), među ostalima.

¹⁸ Opća preporuka br. 19, t. 6. i Opća preporuka br. 28, t. 19.

društveni i ekološki čimbenici, što postaje očito, između ostalog, u kontekstu raseljavanja, migracije, pojačane globalizacije ekonomskih aktivnosti, uključujući svjetske lance opskrbe, ekstraktivnu i odobalnu industriju, militarizaciju, stranu okupaciju, oružane sukobe, nasilni ekstremizam i terorizam. Na rodno utemeljeno nasilje nad ženama također utječu političke, gospodarske i društvene krize, građanski nemiri, humanitarna krizna stanja, prirodne katastrofe, razaranja te propadanje prirodnih resursa. Štetne prakse¹⁹ i zločini nad braniteljicama ljudskih prava, političarkama,²⁰ aktivisticama ili novinarkama također predstavljaju oblike rodno utemeljenog nasilja nad ženama na koje utječu spomenuti kulturni, ideološki i politički čimbenici.

15. Žensko pravo na život oslobođen od rodno utemeljenog nasilja neodvojivo je od ostalih ljudskih prava i u međuovisnosti s ostalim ljudskim pravima, uključujući prava na život, zdravlje, slobodu i sigurnost osobe, jednakost i jednaku zaštitu unutar obitelji, slobodu od mučenja, okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja, slobodu izražavanja, kretanja, sudjelovanja, okupljanja i udruživanja.
16. Rodno utemeljeno nasilje nad ženama može doseći razine mučenja ili okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja u određenim okolnostima, uključujući slučajeve silovanja, nasilja u obitelji ili štetnih praksi.²¹ U nekim slučajevima neki oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama mogu predstavljati i međunarodne zločine.²²

¹⁹ Zajednička Opća preporuka br. 31 / Opća napomena br. 18.

²⁰ V. pitanja Međuparlamentarne unije (IPU) kratkog naslova „Seksizam, uznemiravanje i nasilje nad parlamentarnim zastupnicama“ (listopad 2016.)

²¹ Izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupanjima (A/HRC/31/57); Izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice (A/HRC/7/3), točka 36; zaključne primjedbe Odbora protiv mučenja na sljedeća periodična izvješća država stranaka Konvencije protiv mučenja: Burundi (CAT/C/BDI/CO/1); Gvajana (CAT/C/GUY/CO/1); Meksiko (CAT/C/MEX/CO/4); Peru (CAT/C/PER/CO/5-6); Senegal (CAT/C/SEN/CO/3); Tadžikistan (CAT/C/TJK/CO/2); i Togo (CAT/C/TGO/CO/1); Opća napomena br. 28 Odbora za ljudska prava (2000.) o ravnopravnosti muškaraca i žena; zaključne primjedbe Odbora za ljudska prava na sljedeća periodična izvješća država stranaka potpisnica Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima: Slovačka (CCPR/CO/78/SVK); Japan (CCPR/C/79/Add. 102); i Peru (CCPR/CO/70/PER), među ostalima.

²² Uključujući zločine protiv čovječnosti i ratne zločine kao što su silovanje, seksualno ropstvo, prisilna prostitucija, prisilna trudnoća, prisilna sterilizacija ili bilo koji drugi oblik seksualnog nasilja usporedive težine, u skladu s čl. 7. st. (1.) t. g, čl. 8. st. (2.) t. b (xxii) i čl. 8. st. (2.) t. e (vi) Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda.

17. Odbor podržava stajalište drugih ugovornih tijela za ljudska prava i mandataru za posebne postupke prema kojem je prilikom utvrđivanja situacija u kojima djela nasilja nad ženama predstavljaju mučenje ili okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje,²³ potreban rodno osjetljiv pristup da bi se razumjela razina boli i patnje koju proživljavaju žene²⁴ i prema kojem je zahtjev postojanja cilja i namjere mučenja zadovoljen kad su djela ili propusti rodno specifični ili počinjeni protiv osobe na temelju spola.²⁵
18. Povrede ženskog spolnog i reproduktivnog zdravlja i ženskih seksualnih i reproduktivnih prava, kao što su prisilna sterilizacija, prisilni pobačaj, prisilna trudnoća, kriminalizacija pobačaja, uskraćivanje ili odgoda sigurnog pobačaja i/ili postpobačajne skrbi, prisilan nastavak trudnoće te zlostavljanje i loše postupanje sa ženama i djevojčicama koje traže informacije o spolnom i reproduktivnom zdravlju, robi i uslugama, predstavljaju oblike rodno utemeljenog nasilja koje, ovisno o okolnostima, može doseći razinu mučenja ili okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja.²⁶
19. Odbor smatra da je rodno utemeljeno nasilje nad ženama ukorijenjeno u rodno specifičnim čimbenicima kao što su ideologija muške povlaštenosti i privilegiranosti nad ženama, društvene norme vezane uz muškost, potreba za nametanjem muške kontrole ili moći, jačanjem rodni uloga ili sprečavanjem, obeshrabrivanjem ili kažnjavanjem onoga što se smatra

²³ Izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupanjima (A/HRC/31/57) t. 11.

²⁴ Na primjer da bi se razumjelo da je „teška patnja žrtve svojstvena silovanju, čak i kad nema dokaza o tjelesnim ozljedama ili bolestima. (...) Žene žrtve silovanja također trpe složene posljedice psihičke ili socijalne prirode“. Međuamerički sud za ljudska prava, *Fernández Ortega et al. protiv Meksika*, presuda od 30. kolovoza 2010., t. 124. V. također: izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupanjima (A/HRC/31/57), t. 8., i (A/HRC/7/3), t. 36.

²⁵ Odbor protiv mučenja, Priopćenje br. 262/2005, *V.L. protiv Švicarske*, stajališta prihvaćena 20. studenog 2006.; izvješća posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupanjima (A/HRC/31/57), t. 8, i (A/HRC/7/3).

²⁶ Izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o mučenju i drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupanjima (A/HRC/31/57); Odbor za uklanjanje diskriminacije žena, Priopćenje br. 22/2009, *L.C. protiv Perua*, stajališta usvojena 17. listopada 2011., t. 8.18; i Odbor za ljudska prava, Priopćenje br. 2324/2013, *Amanda Mellet protiv Irske*, stajališta usvojena 31. ožujka 2016., t. 7.4, i br. 2425/2014, *Siobhán Whelan protiv Irske*, stajališta usvojena 17. ožujka 2017.

neprihvatljivim ženskim ponašanjem. Ovi čimbenici također pridonose izričitoj ili prešutnoj društvenoj prihvatljivosti rodno utemeljenog nasilja nad ženama, koje se još uvijek često smatra osobnim problemom, kao i širokoj rasprostranjenosti njegova nekažnjavanja.

20. Rodno utemeljeno nasilje nad ženama javlja se u svim prostorima i područjima ljudske interakcije, kako u javnim, tako i u privatnim, koja uključuju obitelj, zajednicu, javne prostore, radno mjesto, slobodno vrijeme, politiku, sport, zdravstvene usluge, obrazovni kontekst, kao i redefiniranje javnog i privatnog pod utjecajem tehnološkog okruženja,²⁷ za što primjer predstavljaju suvremeni oblici nasilja koji se javljaju na internetu ili u digitalnim okruženjima. U svim navedenim okruženjima rodno utemeljeno nasilje nad ženama može biti posljedica djela ili propusta državnih ili nedržavnih subjekata koji djeluju teritorijalno ili izvanteritorijalno, što uključuje izvanteritorijalno vojno djelovanje država, pojedinačno ili u sklopu međunarodnih ili vladinih organizacija ili udruženja,²⁸ odnosno izvanteritorijalnu djelatnost privatnih korporacija.²⁹

²⁷ V. izvješće glavnog tajnika pod naslovom „Dubinska studija o svim oblicima nasilja nad ženama“ (A/61/122/Add.1 i Corr. 1).

²⁸ Na primjer u sklopu međunarodne mirovne snage. V. Opću preporuku br. 30, točku 9.

²⁹ zaključne primjedbe Odbora na periodična izvješća za Švicarsku (CEDAW/C/CHE/CO/4-5) i Njemačku (CEDAW/C/DEU/CO/7-8).

III. OPĆE OBVEZE DRŽAVA STRANAKA VEZANE UZ RODNO UTEMELJENO NASILJE NAD ŽENAMA

21. Rodno utemeljeno nasilje nad ženama predstavlja diskriminaciju žena sukladno članku 1. i stoga uključuje sve obveze prema Konvenciji. Člankom 2. utvrđuje se da je najvažnija obveza država stranaka svim odgovarajućim sredstvima i bez odgode provoditi politiku ukidanja diskriminacije žena, uključujući rodno utemeljeno nasilje nad ženama. Ta obveza zahtijeva neposredno djelovanje; odgađanja se ne mogu opravdati ni iz kojeg razloga, uključujući ekonomske, kulturne ili vjerske razloge. Opća preporuka br. 19 navodi da u pogledu rodno utemeljenog nasilja nad ženama ova obveza obuhvaća dva vida državne odgovornosti za takvo nasilje: odgovornost za nasilje nastalo djelovanjem ili propustima države stranke ili njezinih subjekata i odgovornost za nasilje nastalo djelovanjem nedržavnih subjekata.

A) Odgovornost za djela ili propuste država stranaka

22. Prema Konvenciji i općem međunarodnom pravu, država stranka je odgovorna za djela i propuste svojih tijela i predstavnika koji počine rodno utemeljeno nasilje nad ženama,³⁰ što uključuje i djela ili propuste službenika u izvršnoj, zakonodavnoj i sudskoj grani vlasti. Prema članku 2. stavku (d) Konvencije od država stranaka te od njihovih tijela i predstavnika zahtijeva da se suzdrže od sudjelovanja u bilo kakvim djelima ili praksama izravne ili neizravne diskriminacije žena te da se pobrinu da javna uprava i institucije

³⁰ V. Komisija za međunarodno pravo (ILC), članci o odgovornosti države za međunarodno protupravne čine, članak 4. (Ponašanje tijela neke države). V. i Dopunski protokol Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949., kao i članak 91. koji se odnosi na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba.

djeluju sukladno toj obvezi. Osim brige o tome da zakoni, politike, programi i postupci ne diskriminiraju žene, u skladu s člankom 2. stavkom (c) i stavkom (g), države stranke moraju uspostaviti učinkovit i dostupan pravni i uslužni okvir putem kojeg bi se reagiralo na sve oblike rodno utemeljenog nasilja nad ženama koje počine državni predstavnici, na svom teritoriju ili izvan njega.

23. Države stranke odgovorne su za sprečavanje takvih djela ili propusta koje počine njihova tijela i predstavnici – uključujući kroz obuku te kroz usvajanje, provedbu i nadzor zakonskih odredbi, upravnih propisa i kodeksa ponašanja – kao i za istragu, kazneni progon i primjenu prikladnih zakonskih ili stegovnih sankcija te za osiguravanje naknade štete u svim slučajevima rodno utemeljenog nasilja nad ženama, uključujući one koji predstavljaju međunarodne zločine, kao i u slučajevima neuspjeha, nemara ili propusta tijela javne vlasti.³¹ Pritom bi se trebalo voditi računa o različitosti žena i riziku od intersekcijskih oblika diskriminacije koji iz nje proizlaze.

B) Odgovornost za djela ili propuste nedržavnih subjekata

24. Prema općem međunarodnom pravu, kao i prema međunarodnim ugovorima, djela i propusti privatnih subjekata mogu uključivati međunarodnu odgovornost države u određenim slučajevima, koji uključuju:

1. Djela i propuste nedržavnih subjekata koji se mogu pripisati državi

- (a) Djela i propuste privatnih subjekata koji su prema državnim zakonima ovlašteni za izvršavanje jednog dijela državnih ovlasti, uključujući privatna tijela koja pružaju javne usluge kao što su zdravstvena skrb ili obrazovanje odnosno koja upravljaju mjestima za zadržavanje osoba, smatraju se djelima koja se mogu pripisati samoj državi,³² uključujući djela i propuste privatnih predstavnika koji, zapravo, postupaju prema uputama ili smjernicama odnosno pod nadzorom države,³³ čak i onda kad djeluju u inozemstvu;

³¹ V. gornju bilješku 6 i Opću preporuku br. 33.

³² V. Komisija za međunarodno pravo (ILC), članci o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine, članak 5., Ponašanje osoba ili tijela neke države koja izvršavaju dio državnih ovlasti.

³³ Ibid., članak 8., Ponašanje koje usmjerava ili nadzire država.

2. obvezu dužne pažnje za djela ili propuste nedržavnih subjekata

(b) Člankom 2. stavkom (e) Konvencije izričito se utvrđuje da države stranke moraju poduzeti sve odgovarajuće mjere da bi uklonile diskriminaciju žena koju provodi bilo koja osoba, organizacija ili poduzeće.³⁴ Ta obveza, koja se često naziva obvezom dužne pažnje, temelj je Konvencije u cjelini³⁵ te će u skladu s njome države stranke snositi odgovornost ako ne poduzmu sve odgovarajuće mjere da bi spriječile, kao i istražile, kazneno gonile, kažnjavale i davale naknade štete za djela ili propuste nedržavnih subjekata koji za posljedicu imaju rodno utemeljeno nasilje nad ženama,³⁶ uključujući djelovanje korporacija koje djeluju izvanteritorijalno. Konkretno, države stranke dužne su poduzeti potrebne korake kako bi spriječile kršenje ljudskih prava u inozemstvu koje počine korporacije na koje mogu utjecati,³⁷ bilo regulacijskim sredstvima ili putem poticaja, uključujući ekonomske poticaje.³⁸ U okviru obveze dužne pažnje države stranke moraju usvojiti i provesti razne mjere za borbu protiv rodno utemeljenog nasilja nad ženama koje počine nedržavni subjekti, što uključuje uspostavu zakona, institucija i sustava koji se bave takvim nasiljem, kao i pobrinuti se da isti učinkovito funkcioniraju u praksi te da ih državni predstavnici i tijela podržavaju i aktivno primjenjuju.³⁹ Neuspjeh države stranke da provede sve odgovarajuće mjere da bi se spriječila djela rodno utemeljenog nasilja nad ženama u slučajevima kad su državna tijela upoznata ili bi trebala biti upoznata s opasnošću od nasilja, ili neuspjeh države da istražuje, kazneno goni i kažnjava počinitelje te da osigura naknade štete žrtvama/preživjelima, predstavlja prešutnu dozvolu ili ohrabrenje za djela rodno utemeljenog nasilja nad ženama.⁴⁰ Takav neuspjeh ili propust predstavlja kršenje ljudskih prava.

³⁴ Opća preporuka br. 28, t. 36.

³⁵ Ibid., t. 13.

³⁶ Opća preporuka br. 19, t. 9.

³⁷ V. Odbor za prava djeteta, Opća napomena br. 16 (2013.) o obvezama država vezanima uz utjecaj poslovnog sektora na prava djeteta, t. 43.-44., i Načela iz Maastrichta o ekstrateritorijalnim obvezama država u području ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

³⁸ V., na primjer, Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Opća napomena br. 14 (2000.) o pravu na uživanje najviše moguće razine zdravlja, t. 39.

³⁹ *Sahide Goekce (preminula) protiv Austrije*, t. 12.1.2, i *V. K. protiv Bugarske*, t. 9.4.

⁴⁰ Opća preporuka br. 19, t. 9.

25. Nadalje, i međunarodno humanitarno pravo i pravo o ljudskim pravima prepoznali su izravne obveze nedržavnih subjekata u specifičnim okolnostima, uključujući i strane u oružanom sukobu. Te obveze uključuju zabranu mučenja koja je dio običajnog međunarodnog prava i koja je postala imperativna norma (*jus cogens*).⁴¹
26. Opće obveze opisane iznad obuhvaćaju sva područja djelovanja država članica, uključujući u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj grani vlasti na saveznoj, nacionalnoj, pokrajinskoj, lokalnoj i decentraliziranoj razini, kao i djelovanje privatiziranih usluga pod državnom vlašću. One zahtijevaju izradu pravnih normi, uključujući i na ustavnoj razini, te osmišljanje javnih politika, programa, institucionalnih okvira i mehanizama praćenja koji imaju za cilj uklanjanje svih oblika rodno utemeljenog nasilja nad ženama, bez obzira jesu li ga počinili državni ili nedržavni subjekti. Osim toga, sukladno članku 2. stavku (f) i članku 5. stavku (a) Konvencije, zahtijevaju usvajanje i provedbu mjera koje imaju za cilj iskorjenjivanje predrasuda, stereotipa i praksi koje predstavljaju temeljne uzroke rodno utemeljenog nasilja nad ženama. Općenito, te ne dovodeći u pitanje specifične preporuke koje se daju u sljedećem odlomku, te obveze uključuju sljedeće:

Zakonodavna razina

- (a) na zakonodavnoj razini, u skladu s čl. 2. st. (b), st. (c), st. (e), st. (f) i st. (g) te čl. 5. st. (a), države su obvezne usvojiti zakonodavstvo kojim se zabranjuju svi oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama i djevojčicama, usklađujući nacionalno pravo s Konvencijom. To bi zakonodavstvo trebalo smatrati žene žrtve/preživjele nositeljicama prava. Ono bi trebalo uključivati odredbe vezane uz dob i rod, kao i učinkovitu pravnu zaštitu, uključujući sankcije za počinitelje i naknadu štete za žrtve/preživjele takvog nasilja. Konvencija također zahtijeva usklađivanje mogućih postojećih vjerskih, običajnih, starosjedilačkih i društvenih pravosudnih sustava sa standardima Konvencije, kao i ukidanje svih zakona koji predstavljaju diskriminaciju žena, uključujući i one koji izazivaju, promiču ili opravdavaju rodno utemeljeno nasilje ili nastavljaju nekažnjavanje za ta djela. Takve norme mogu biti dio statutarnog, običajnog, vjerskog, starosjedilačkog ili općeg prava, ustavnog, građanskog, obiteljskog, kaznenog ili upravnog prava,

⁴¹ Opća preporuka br. 30.

ili dokaznog i procesnog prava, kao što su odredbe o diskriminirajućim ili stereotipnim stavovima ili praksama koje omogućavaju rodno utemeljeno nasilje nad ženama ili ublažavanje kazni u tom kontekstu;

Izvršna razina

- (b) u skladu s čl. 2. st. (c), st. (d) i st. (f) te čl. 5. st. (a) države stranke dužne su, u koordinaciji s nadležnim državnim tijelima, usvojiti razne institucionalne mjere i za njih izdvojiti odgovarajuća proračunska sredstva. Te mjere uključuju osmišljanje ciljanih javnih politika, razvoj i provedbu mehanizama praćenja te osnivanje i/ili financiranje nadležnih nacionalnih sudova. Države stranke trebale bi omogućiti dostupne, financijski pristupačne i adekvatne usluge s ciljem zaštite žena od rodno utemeljenog nasilja, sprečavanje njegova ponavljanja te omogućiti ili osigurati sredstva za naknadu štete svim žrtvama/preživjelima.⁴² Države stranke također moraju ukloniti sve institucionalne prakse i pojedinačna ponašanja javnih službenika koji predstavljaju rodno utemeljeno nasilje nad ženama ili toleriraju takvo nasilje te koji osiguravaju kontekst za izostanak reakcije ili za nemarnu reakciju. To uključuje adekvatnu istragu i sankcije za neučinkovitost, sudioništvo i nemar javnih tijela odgovornih za prijavu, sprečavanje ili istragu takvog nasilja odnosno za pružanje usluga žrtvama/preživjelima. Na izvršnoj razini također se moraju poduzeti odgovarajuće mjere koje imaju za cilj izmjenu ili iskorjenjivanje običaja i praksi koji predstavljaju diskriminaciju žena, uključujući i one koji opravdavaju ili promiču rodno utemeljeno nasilje nad ženama.⁴³

Pravosudna razina

- (c) u skladu s čl. 2. st. (d), st. (f) i čl. 5. st. (a), sva pravosudna tijela obvezna su suzdržavati se od uključivanja u bilo koji čin ili praksu diskriminacije ili rodno utemeljenog nasilja nad ženama te strogo primjenjivati sve kazneno-pravne odredbe kojima se takvo nasilje kažnjava, osiguravajući da svi sudski postupci u predmetima koji uključuju optužbe za rodno utemeljeno nasilje

⁴² V. gornju bilješku 5 i Opću preporuku br. 33.

⁴³ V. zajedničku Opću preporuku br. 31 / Opću napomenu br. 18.

nad ženama budu nepristrani i pravični te neosjetljivi na rodne stereotipe ili diskriminirajuće tumačenje odredbi zakona, uključujući međunarodno pravo.⁴⁴ Primjena unaprijed stvorenih i stereotipnih pojmova o tome što je rodno utemeljeno nasilje nad ženama, kako bi žene trebale reagirati na takvo nasilje i koji su standardi dokazivanja potrebni da bi se potvrdilo njegovo postojanje može utjecati na prava žena na ravnopravnost pred zakonom, pošteno suđenje i pravo na učinkovit pravni lijek, utvrđena čl. 2. i čl. 15. Konvencije.⁴⁵

⁴⁴ *Karen Vertido protiv Filipina*, t. 8.9 (b); *R. P. B. protiv Filipina*, t. 8.3; i Opća napomena br. 33, t. 18., st. (e), t. 26. i t. 29.

⁴⁵ V. Opću preporuku br. 33.

IV. PREPORUKE

27. Nastavno na Opću preporuku br. 19 i rad Odbora od usvajanja iste, Odbor poziva države stranke da jačaju provedbu svojih obveza vezanih uz rodno utemeljeno nasilje nad ženama, bilo na svom području ili izvan njega. Odbor ponovno upućuje na svoj poziv državama strankama da usvoje Fakultativni protokol uz Konvenciju i preispitaju sve preostale zadržke u odnosu na Konvenciju imajući u vidu njihovo moguće povlačenje.
28. Odbor također preporučuje državama strankama da poduzmu sljedeće mjere u području prevencije, zaštite, gonjenja i kažnjavanja, naknade štete, prikupljanja podataka i praćenja te međunarodne suradnje s ciljem bržeg uklanjanja rodno utemeljenog nasilja nad ženama. Kod svih tih mjera trebalo bi primjenjivati pristup usmjerenosti na žrtve/preživjele kojim se priznaju žene kao nositeljice prava te promiče njihovo djelovanje i autonomnost, uključujući razvojnu sposobnost djevojčica od djetinjstva do mladenaštva. Isto tako, te mjere trebalo bi osmisliti i primjenjivati uz uključenost žena, uzimajući u obzir specifičnu situaciju žena pogođenih drugim oblicima diskriminacije.

A) Opće zakonodavne mjere

29. Odbor preporučuje državama strankama provođenje sljedećih zakonodavnih mjera:
 - (a) osigurati da se kriminaliziraju svi oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama u svim područjima koji uključuju povredu njihova tjelesnog, spolnog ili psihičkog integriteta te bez odgode uvesti ili pojačati pravne sankcije primjerene težini kaznenog djela, kao i pravne lijekove;⁴⁶

⁴⁶ V. gornju bilješku 5.

- (b) osigurati da svi pravni sustavi, uključujući pluralističke pravne sustave, štite žrtve/preživjele rodno utemeljenog nasilja nad ženama i osigurati da one imaju pristup pravosuđu, kao i učinkovitim pravnom lijeku u skladu sa smjernicama iz Opće preporuke br. 33;
- (c) ukinuti sve odredbe zakona, uključujući i one običajnog, vjerskog i starosjedilačkog prava, kojima se diskriminiraju žene i koje stoga sadržavaju, potiču, omogućavaju, opravdavaju ili toleriraju bilo koji oblik rodno utemeljenog nasilja.⁴⁷ Posebice ukinuti sljedeće:
- (i) odredbe koje omogućavaju, toleriraju ili odobravaju oblike rodno utemeljenog nasilja nad ženama, uključujući dječji⁴⁸ ili prinudni brak i druge štetne prakse, odredbe koje omogućavaju obavljanje medicinskih postupaka na ženama s invaliditetom bez njihova informiranog pristanka, kao i odredbe koje kriminaliziraju pobačaj,⁴⁹ identitet lezbijke, biseksualne ili transrodne osobe, žene u prostituciji te preljub odnosno bilo koje druge kaznene odredbe koje nerazmjerno pogađaju žene, uključujući i one koje imaju za posljedicu diskriminirajuću primjenu smrtne kazne na žene;⁵⁰
- (ii) diskriminirajuća pravila dokazivanja i postupke uključujući i postupke koji omogućavaju lišavanje žena slobode da bi ih se zaštitilo od nasilja, prakse usmjerene na „djevičanstvo“ i isključenje protupravnosti ili olakotne čimbenike na temelju kulture, vjeroispovijesti ili muške privilegiranosti, kao što je obrana takozvane „časti“, tradicionalna isprika, oprost obitelji žrtava/preživjelih ili naknadna udaja žrtava/preživjelih seksualnog napada za počinitelja, postupke koji imaju za posljedicu najoštrije kazne, uključujući kamenovanje, bičevanje i smrt, često rezervirane za žene te sudske prakse koje ne poštuju povijest rodno utemeljenog nasilja na štetu žena branjenica;⁵¹

⁴⁷ Nastavno na smjernice ponuđene u Općoj preporuci br. 33.

⁴⁸ Čl. 16. st. (2) Konvencije; i zajednička Opća preporuka br. 31 / Opća napomena br. 18, t. 42. i t. 55., st. (f), u vezi s uvjetima u kojima je u iznimnim okolnostima dozvoljen brak u dobi ispod 18 godina.

⁴⁹ V. sažetak upita u vezi s Filipinima (CEDAW/C/OP.8/PHL/1); Priopćenje br. 22/2009, *T. P. F. protiv Perua*, gledališta usvojena 17. listopada 2011.; i Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Opća napomena br. 22.

⁵⁰ Odbor podsjeća na rezolucije Opće skupštine 62/149, 63/168, 65/206, 67/176, 69/186 i 71/187 u kojima Skupština poziva sve države koje su još uvijek zadržale smrtnu kaznu da uspostave moratorij na njeno izvršavanje uz izgleda za njeno potpuno ukidanje.

⁵¹ V., između ostalog, zaključne primjedbe Odbora na sljedeća periodična izvješća država stranaka: Afganistan (CEDAW/C/AFG/CO/1-2); Jordan (CEDAW/C/JOR/CO/6); Papua Nova

- (iii) sve zakone koji sprečavaju ili odvraćaju žene od prijavljivanja rodno utemeljenog nasilja, kao što su zakoni o skrbništvu kojima se ženama oduzima pravna sposobnost ili se ženama s invaliditetom ograničava sposobnost svjedočenja na sudu, praksu takozvanog „preventivnog zadržavanja“, restriktivne zakone o imigraciji koji odvraćaju žene, uključujući i migrantice radnice u kućanstvu, od prijavljivanja takvog nasilja te zakone koji omogućavaju dvostruka uhićenja u slučaju nasilja u obitelji ili gonjenje žena kad se počinitelja oslobodi krivnje;
- (d) ispitati rodno neutralne zakone i politike kako bi se osiguralo da oni ne stvaraju ili ne potiču postojeće nejednakosti te ih ukinuti ili izmijeniti ako to čine;⁵²
- (e) osigurati da seksualni napad, uključujući silovanje, bude okarakteriziran kao zločin protiv prava žena na osobnu sigurnost i tjelesni, seksualni i psihički integritet⁵³ te da definicija seksualnih zločina, uključujući silovanje u braku, silovanje koje je počinio poznanik / osoba s kojom je žena izašla, bude utemeljena na izostanku slobodnog pristanka te da uzima u obzir okolnosti prisile.⁵⁴ Bilo kakva vremenska ograničenja, ako takva postoje, trebala bi davati prednost žrtvama/preživjelima i uzeti u obzir okolnosti koje su ograničavale njihovu sposobnost da prijave pretrpljeno nasilje nadležnim službama ili tijelima.⁵⁵

B) Prevencija

- 30. Odbor preporučuje državama strankama provođenje sljedećih preventivnih mjera:
 - (a) Usvojiti i provesti učinkovite zakonodavne i druge odgovarajuće preventivne mjere usmjerene na osnovne uzroke rodno utemeljenog nasilja nad ženama, uključujući patrijarhalne stavove i stereotipe, nejednakost u

Gvineja (CEDAW/C/PNG/CO/3); i Južna Afrika (CEDAW/C/ZAF/CO/4); te izvješće posebnog izvjestitelja / posebne izvjestiteljice o izvanjudskim, prijemnim ili proizvoljnim pogubljenjima (A/HRC/35/23).

⁵² Opća preporuka br. 28, t. 16.

⁵³ V. *Karen Tayag Vertido protiv Filipina*.

⁵⁴ V. *Karen Tayag Vertido protiv Filipina* i *R. P. B. protiv Filipina*.

⁵⁵ V. *L. R. protiv Republike Moldavije* i Opću preporuku br. 33, t. 51. st. (b). Osobito bi trebalo uzeti u obzir situaciju djevojčica žrtava/preživjelih seksualnog nasilja.

obitelji i zanemarivanje ili uskraćivanje građanskih, političkih, ekonomskih, društvenih i kulturnih prava žena, te na promicanje osnaživanja žena, njihova djelovanja i glasa.

- (b) Razviti i provesti učinkovite mjere, uz aktivno sudjelovanje svih važnih dionika, kao što su predstavnice ženskih organizacija i marginaliziranih skupina žena i djevojčica, usmjerene na iskorjenjivanje stereotipa, predrasuda, običaja i praksi utvrđenih u članku 5. Konvencije kojima se odobrava ili promiče rodno utemeljeno nasilje nad ženama i podupire strukturna nejednakost žena i muškaraca. Te mjere uključuju sljedeće:
- (i) uključivanje sadržaja o rodnoj jednakosti u nastavne planove i programe na svim razinama obrazovanja, kako javnog tako i privatnog, od ranog djetinjstva nadalje, kao i u obrazovne programe čiji je pristup utemeljen na ljudskim pravima. Taj bi sadržaj trebao biti usmjeren na uklanjanje stereotipnih rodnih uloga i promicanje vrijednosti rodne jednakosti i nediskriminacije, uključujući i nenasilnu muževnost, te osigurati cjelovit spolni odgoj za djevojčice i dječake prikladan njihovoj dobi, utemeljen na dokazima i znanstveno točan;
 - (ii) programe podizanja svijesti koji promiču razumijevanje o tome da je rodno utemeljeno nasilje nad ženama neprihvatljivo i štetno, obavještavaju o dostupnim pravnim sredstvima za borbu protiv istog te potiču prijavljivanje takvog nasilja i intervenciju promatrača; koji se bore protiv stigmatizacije koju doživljavaju žrtve/preživjele takvog nasilja; te koji uklanjaju uobičajena uvjerenja o krivnji žrtve prema kojima su žene odgovorne za vlastitu sigurnost i pretrpljeno nasilje. Ti bi programi trebali biti usmjereni na žene i muškarce na svim razinama društva; na djelatnike u obrazovanju, zdravstvu, socijalnim službama te tijelima izvršne vlasti, kao i ostalo stručno osoblje i tijela, uključujući one na lokalnoj razini, koji sudjeluju u sprečavanju i zaštiti od nasilja; tradicionalne i vjerske vođe; te počinitelje bilo kojeg oblika rodno utemeljenog nasilja, s ciljem sprečavanja ponavljanja djela;
- (c) Razviti i provesti učinkovite mjere s ciljem pretvaranja javnih prostora u prostore koji su sigurni i dostupni svim ženama i djevojčicama, uključujući promicanjem i podržavanjem mjera na razini zajednice usvojenih uz sudjelovanje ženskih skupina. Te bi mjere trebale uključivati osiguravanje prikladne fizičke infrastrukture, uključujući rasvjetu, u urbanim i ruralnim okruženjima, naročito u školama i oko njih;

- (d) Usvojiti i provesti učinkovite mjere koje imaju za cilj potaknuti medije da iz svojih aktivnosti, praksi i proizvoda, uključujući i iz oglasa, kao i na internetu te u drugim digitalnim okruženjima, uklone diskriminaciju žena, uključujući i štetno odnosno stereotipno prikazivanje žena ili specifičnih skupina žena kao što su braniteljice ljudskih prava. Te bi mjere trebale uključivati sljedeće:
- (i) poticanje medijskih organizacija, uključujući online organizacije ili organizacije društvenih medija na osnivanje ili jačanje samoregulacijskih mehanizama s ciljem uklanjanja rodnih stereotipa koji se odnose na žene i muškarce ili na specifične skupine žena, kao i na rješavanje problema rodno utemeljenog nasilja nad ženama koje se javlja u sklopu njihovih usluga i platformi;
 - (ii) smjernice za odgovarajuće medijsko izvješćivanje o slučajevima rodno utemeljenog nasilja nad ženama;
 - (iii) stvaranje ili jačanje sposobnosti nacionalnih institucija za ljudska prava da nadziru ili razmotre pritužbe u vezi s bilo kojim medijima koji prikazuju slike koje sadrže rodnu diskriminaciju ili sadržaje koji objektiviziraju ili ponižavaju žene ili promiču nasilnu muževnost;⁵⁶
- (e) Osigurati obveznu, redovitu i učinkovitu izgradnju kapaciteta, obrazovanje i obuku članova sudstva, odvjetništva i policijskih službenika/službenica, uključujući forenzično medicinsko osoblje, zakonodavce i zdravstvene djelatnike/djelatnice,⁵⁷ uključujući na području spolnog i reproduktivnog zdravlja, osobito na području spolno prenosivih bolesti i prevencije HIV-a te usluga liječenja, kao i svih djelatnika u obrazovanju i socijalnom radu, uključujući djelatnike/djelatnice u institucijama kao što su ustanove za smještaj starijih i nemoćnih, centri za tražitelje azila i zatvori,⁵⁸ kako bi ih se osposobilo za učinkovito sprečavanje i borbu protiv rodno utemeljenog nasilja nad ženama. To bi obrazovanje i obuka trebali promicati razumijevanje sljedećeg:

⁵⁶ zaključne primjedbe Odbora na kombinirana periodična izvješća o Hrvatskoj (CEDAW/C/HRV/CO/4-5).

⁵⁷ V. gornju bilješku 5 i kliničke i političke smjernice Svjetske zdravstvene organizacije o odgovoru na nasilje intimnog partnera i seksualno nasilje nad ženama (2013.).

⁵⁸ V. *Abramova protiv Bjelorusije*; Priopćenje br. 53/2013, A. *protiv Danske*, stajališta usvojena 19. studenog 2015.; te Rezoluciju Opće skupštine 65/229 o Pravilima Ujedinjenih naroda o postupanju sa zatvorenicama i nezatvorskim mjerama za počiniteljice kaznenih djela (Pravila iz Bangkoka).

- (i) načina na koji rodni stereotipi i pristranost vode do rodno utemeljenog nasilja nad ženama i neodgovarajućih odgovora na njega;⁵⁹
 - (ii) traume i njenih posljedica, dinamike moći koja karakterizira nasilje u intimnim partnerskim vezama i različitim situacija u kojima žene doživljavaju različite oblike rodno utemeljenog nasilja, što bi trebalo uključivati druge oblike diskriminacije koji utječu na specifične skupine žena te odgovarajuće načine komunikacije sa ženama u kontekstu njihovog rada i uklanjanje čimbenika koji vode njihovoj ponovnoj viktimizaciji i slabe njihovo povjerenje u državne institucije i službenike/službenice;⁶⁰
 - (iii) nacionalnih zakonskih odredbi i institucija koje se bave rodno utemeljenim nasiljem nad ženama, zakonskih prava žrtava/preživjelih, međunarodnih standarda i povezanih mehanizama te njihovih odgovornosti u tom kontekstu, što bi trebalo uključivati i nužnu koordinaciju i upućivanje među različitim tijelima i prikladno dokumentiranje takvog nasilja, uz dužno poštovanje privatnosti žena i njihovog prava na povjerljivost te uz slobodan i informiran pristanak žrtava/preživjelih;
- (f) Poticati, putem korištenja potpora i modela korporacijske odgovornosti te drugih mehanizama, sudjelovanje privatnog sektora, uključujući poduzeća i transnacionalnih korporacija, u nastojanjima da se iskorijene svi oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama i u njegovom većem preuzimanju odgovornosti za takvo nasilje u području svojeg djelovanja,⁶¹ što bi trebalo uključivati protokole i postupke za borbu protiv svih oblika rodno utemeljenog nasilja koji se mogu pojaviti na radnom mjestu ili koji pogađaju radnice, uključujući učinkovite i dostupne postupke podnošenja internih žalbi, čije korištenje ne isključuje mogućnost obraćanja tijelima za provedbu zakona, što bi također trebalo uključivati pravo na radno mjesto žrtava/preživjelih takvog nasilja.

⁵⁹ V., među ostalima, *Belousova protiv Kazahstana*, *R. P. B. protiv Filipina*, *Isatou Jallow protiv Bugarske* i *L. R. protiv Republike Moldavije*.

⁶⁰ *V. M. W. protiv Danske*, *R. P. B. protiv Filipina*, *Isatou Jallow protiv Bugarske* i *Kell protiv Kanade*.

⁶¹ Opća preporuka br. 28, t. 28. V., „Vodeća načela o poslovanju i ljudskim pravima: provedba okvira Ujedinjenih naroda „Zaštita, poštovanje i pomoć“ (A/HRC/17/31).

C) Zaštita

31. Odbor preporučuje državama strankama provođenje sljedećih zaštitnih mjera:
- (a) Usvojiti i provesti učinkovite mjere zaštite i pomoći, namijenjene tužiteljicama i svjedokinjama rodno utemeljenog nasilja prije, tijekom i nakon sudskih postupaka, uključujući putem:
 - (i) zaštite njihove privatnosti i sigurnosti u skladu s Općom preporukom br. 33, uključujući putem rodno osjetljivih sudskih postupaka i mjera, imajući u vidu procesna prava žrtava/preživjelih, svjedokinja i optuženica;
 - (ii) pružanja odgovarajućih i dostupnih zaštitnih mehanizama za sprečavanje daljnjeg ili potencijalnog nasilja, bez preduvjeta da žrtve/preživjele moraju pokrenuti kazneni postupak, što uključuje uklanjanje prepreka u komunikaciji za žrtve s invaliditetom.⁶² Mehanizmi bi trebali uključivati neposrednu procjenu rizika i zaštitu koja uključuje širok raspon učinkovitih mjera te, po potrebi, izdavanje i nadzor provedbe naloga za iseljenje, zaštitu, zabranu približavanja, udaljenje iz zajedničkog kućanstva za navodnog počinitelja, uključujući odgovarajuće sankcije za nepoštivanje naloga. U sklopu mjera zaštite trebalo bi izbjegavati nametanje nepotrebnog financijskog, birokratskog ili osobnog tereta ženama žrtvama/preživjelima. Prava i tražbine počinitelja ili navodnih počinitelja tijekom i nakon sudskih postupaka, uključujući u pogledu vlasništva, privatnosti, skrbništva nad djetetom, pristupa, kontakta i posjeta, trebaju se odrediti u odnosu na ljudska prava žena i djece na život i tjelesni, spolni i psihički integritet te se pritom treba voditi načelom najboljeg interesa djeteta,⁶³
 - (iii) osiguravanja pristupa financijskoj pomoći, besplatnoj ili jeftinoj visokokvalitetnoj pravnoj pomoći,⁶⁴ medicinskim, psihosocijalnim i savjetodavnim uslugama,⁶⁵ obrazovanju, povoljnom smještaju,

⁶² Na primjer zaštitni nalozi u nekim zemljama omogućuju zabranu putovanja osobama za koje se vjeruje da bi mogle biti u opasnosti od genitalnog sakaćenja žena.

⁶³ *Fatma Yildirim protiv Austrije, Sahide Goekce protiv Austrije, Angela González Carreño protiv Španjolske, M. W. protiv Danske i Isatou Jallow protiv Bugarske.*

⁶⁴ Opća preporuka br. 33, t. 37. i Opća preporuka br. 28, t. 34; v. među ostalima i *Cecilia Kell protiv Kanade, Karen Tayag Vertido protiv Filipina, S. V. P. protiv Bugarske i L. R. protiv Republike Moldavije.*

⁶⁵ Opća preporuka br. 33, t. 16.

zemljištu, brizi o djeci, školovanju i prilikama za zaposlenje ženama žrtvama/preživjelima i članovima njihovih obitelji. Zdravstvene službe trebale bi biti spremne odgovoriti na traumu i uključivati brze i sveobuhvatne mentalne, spolne i reproduktivne zdravstvene usluge,⁶⁶ uključujući hitnu kontracepciju i postekspozicijsku profilaksu u slučaju izloženosti HIV-u. Države bi trebale osigurati stručne službe za podršku ženama kao što je telefonska linija za pomoć dostupna 24 sata i dovoljan broj sigurnih i odgovarajuće opremljenih kriznih centara, centara za podršku i referentnih centara te odgovarajućih skloništa za žene, njihovu djecu i ostale članove obitelji po potrebi;⁶⁷

- (iv) pružanja mjera zaštite i podrške u slučaju rodno utemeljenog nasilja ženama u institucijama, uključujući ustanove za smještaj starijih i nemoćnih osoba, centre za tražitelje azila i mjesta lišavanja slobode;⁶⁸
 - (v) uspostavljanja i provođenja odgovarajućih višesektorskih referentnih mehanizama da bi se ženama koje su preživjele takvo nasilje osigurao učinkovit pristup sveobuhvatnim uslugama, uz osiguravanje punopravnog sudjelovanja nevladinih ženskih organizacija i suradnje s njima;
- (b) Osigurati da se u okviru svih sudskih postupaka, mjera zaštite i podrške te usluga namijenjenih žrtvama/preživjelima poštuje i jača njihova autonomnost. Pristup njima trebale bi imati sve žene, posebno one koje su izložene međusobno preklapajućim oblicima diskriminacije, uzimajući pritom u obzir eventualne specifične potrebe njihove djece i drugih osoba koje o njima ovisе,⁶⁹ te bi oni trebali biti dostupni na čitavom području države stranke i pružati se bez obzira na ženin boravišni status ili njenu sposobnost ili spremnost da surađuje u sudskim postupcima protiv navodnog počinitelja.⁷⁰ Države bi također trebale poštovati načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja;⁷¹
- (c) Voditi računa o čimbenicima koji povećavaju rizik od izlaganja žena ozbiljnim oblicima rodno utemeljenog nasilja, kao što je pristupačnost

⁶⁶ Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Opća napomena br. 22.

⁶⁷ V. zajedničku Opću preporuku br. 31 / Opću napomenu br. 18.

⁶⁸ V. gornju bilješku 54.

⁶⁹ *R. P. B. protiv Filipina, Isatou Jallow protiv Bugarske i V. K. protiv Bugarske.*

⁷⁰ Opća preporuka br. 33, t. 10.

⁷¹ U skladu s Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951. i Konvencijom protiv mučenja. V. i Opću preporuku br. 32 i *A. protiv Danske.*

i dostupnost vatrenog oružja uključujući njegov izvoz,⁷² visoka stopa kriminaliteta i rasprostranjenost nekažnjavanja, koje mogu pogoršati oružani sukobi ili povećana nesigurnost.⁷³ Potrebno je poduzeti napore da bi se nadzirala dostupnost i pristupačnost kiseline i drugih sredstava koja se koriste za napad na žene;

- (d) Razvijati i širiti dostupne informacije, putem raznovrsnih i dostupnih medija i dijaloga unutar zajednice, usmjerene na žene, posebno one koje su pogođene drugim međusobno ispreplićućim oblicima diskriminacije, kao što su žene s invaliditetom, nepismene žene ili žene koje ne govore ili djelomično govore službene jezike zemlje, o pravnim i društvenim sredstvima dostupnima žrtvama/preživjelima, uključujući naknadu štete.

D) Kazneni progon i kažnjavanje

- 32. Odbor preporučuje da države stranke provedu sljedeće mjere u pogledu gonjenja i kažnjavanja za rodno utemeljeno nasilje nad ženama:
 - (a) Osigurati učinkovit pristup žrtava sudovima i tribunalima i pobrinuti se da vlasti na odgovarajući način odgovore na sve slučajeve rodno utemeljenog nasilja nad ženama što uključuje primjenu kaznenog prava i, prema potrebi, progon po službenoj dužnosti da bi se navodnog počinitelja privedo pravdi na pravičan, nepristran, pravodoban i brz način, kao i izricanje odgovarajućih kazni.⁷⁴ Naknade i sudski troškovi ne bi se trebali nametati žrtvama/preživjelima;⁷⁵
 - (b) Pobrinuti se da rodno utemeljeno nasilje nad ženama ne bude obvezno upućeno na postupke alternativnog rješavanja sporova, uključujući posredovanje i mirenje.⁷⁶ Korištenje tih postupaka trebalo bi biti strogo

⁷² V. članak 7. stavak (4) Ugovora o trgovini oružjem. V. i zaključne primjedbe Odbora na sljedeća periodična izvješća država stranaka: Pakistan (CEDAW/C/PAK/CO/4); Demokratska Republika Kongo (CEDAW/C/COD/CO/6-7); Francuska (CEDAW/C/FRA/CO/7-8); Švicarska (CEDAW/C/CHE/CO/4-5); i Njemačka (CEDAW/C/DEU/CO/7-8); i Odbor za ljudska prava, Opća napomena br. 35, članak 35 (2014.) o slobodi i osobnoj sigurnosti, t. 9.

⁷³ Opća preporuka br. 30.

⁷⁴ V., među ostalima, *Karen Tayag Vertido protiv Filipina, S. V. P. protiv Bugarske i L. R. protiv Republike Moldavije*.

⁷⁵ Opća preporuka br. 33, t. 17., stavak (a).

⁷⁶ Kako je navedeno u Općoj preporuci br. 33, t. 58. st. (c).

regulirano i dopušteno samo kada specijalizirani tim prethodnom procjenom omogući slobodan i informiran pristanak žrtava/preživjelih i utvrdi da ne postoje pokazatelji daljnjih rizika za žrtve/preživjele ili članove njihove obitelji. Postupci bi trebali osnažiti žrtve/preživjele i trebalo bi ih omogućavati stručno osoblje posebno obučeno da bi razumjelo i moglo na odgovarajući način intervenirati u slučajevima rodno utemeljenog nasilja nad ženama, osiguravajući odgovarajuću zaštitu prava žena i djece kao i provođenje intervencije koja ne uključuje stereotipizaciju ili ponovnu viktimizaciju žena. Postupci alternativnog rješavanja sporova ne bi smjeli predstavljati prepreku pristupu žena formalnom pravosuđu.

E) Naknada štete

33. Odbor preporučuje državama strankama provođenje sljedećih mjera u pogledu naknade štete:
- (a) Osigurati učinkovite naknade štete žrtvama/preživjelima rodno utemeljenog nasilja nad ženama. Naknade štete trebale bi uključivati različite mjere, kao što su pružanje novčane naknade, pravnih, socijalnih i zdravstvenih usluga, uključujući usluge povezane sa spolnim, reproduktivnim i mentalnim zdravljem, i potpun opravak te zadovoljštinu i jamstvo neponavljanja, u skladu s Općom preporukom br. 28, Općom preporukom br. 30 i Općom preporukom br. 33. Takva naknada štete trebala bi biti primjerena, propisana u kratkom roku, cjelovita i razmjerna težini pretrpljene štete;⁷⁷
 - (b) Osigurati posebna novčana sredstva za naknadu štete ili izdvojiti dio postojećih proračunskih sredstava, uključujući u sklopu prijelaznih pravosudnih mehanizama, za naknadu šteta žrtvama rodno utemeljenog nasilja nad ženama. Države stranke trebale bi usvojiti administrativne sheme naknade štete ne dovodeći u pitanje pravo žrtava/preživjelih na pravni lijek, osmisliti transformativne programe naknada šteta koji pridonose uklanjanju problema diskriminacije ili nepovoljnog položaja koji su prouzročili nasilje ili mu znatno pridonijeli, uzimajući u obzir pojedinačne, institucionalne i strukturne aspekte. Prednost bi trebalo dati djelovanju, željama i odlukama, sigurnosti, dostojanstvu i integritetu žrtve/preživjele.

⁷⁷ V. gornju bilješku 5 i Opću preporuku br. 33, t. 19.

F) Koordinacija, praćenje i prikupljanje podataka

34. Odbor preporučuje da države stranke provedu sljedeće mjere u pogledu koordinacije, praćenja i prikupljanja podataka u vezi s rodno utemeljenim nasiljem nad ženama:
- (a) Razvijati i procijeniti sve zakone, politike i programe u dogovoru s organizacijama civilnog društva, osobito ženskih organizacija, uključujući one koje zastupaju žene koje su pogođene drugim oblicima diskriminacije. Države stranke trebale bi poticati suradnju između svih razina i tijela pravosudnog sustava i organizacija koje rade na zaštiti i podršci žrtava/preživjelih rodno utemeljenog nasilja nad ženama, uzimajući u obzir njihova stajališta i stručno znanje.⁷⁸ Države stranke trebale bi poticati rad organizacija za ljudska prava i ženskih nevladinih organizacija;⁷⁹
 - (b) Uspostaviti sustav redovitog prikupljanja, analiziranja i objavljivanja statističkih podataka o broju pritužbi na sve oblike rodno utemeljenog nasilja nad ženama, uključujući nasilje posredovano tehnologijom, broju i vrsti izdanih naloga za zaštitu, stopama odbijenih ili povučenih tužbi, kaznenih progona i osuđujućih presuda, kao i o vremenu potrebnom za rješavanje slučajeva. Sustav bi trebao uključivati podatke o kaznama koje se izriču počiniteljima, kao i o naknadama štete, uključujući naknade namijenjene žrtvama/preživjelim. Sve podatke trebalo bi klasificirati prema vrsti nasilja, vrsti odnosa između žrtve/preživjele i počinitelja, kao i uzevši u obzir druge oblike diskriminacije žena te druge mjerodavne sociodemografske karakteristike, uključujući dob žrtve/preživjele. Analiza podataka trebala bi omogućiti prepoznavanje slučajeva u kojima je zaštita izostala te pomoći u poboljšanju i daljnjem razvoju preventivnih mjera koje bi, po potrebi, uključivale uspostavu ili osnivanje centara za praćenje u kojima se prikupljaju administrativni podaci o rodno utemeljenim ubojstvima žena, koja se još nazivaju „femicidom“ ili „feminicidom“, i pokušajima ubojstva žena;
 - (c) Provesti ili podržati ispitivanja, istraživačke programe i studije o rodno utemeljenom nasilju nad ženama kako bi se, između ostalog, procijenila rasprostranjenost rodno utemeljenog nasilja nad ženama i društvenih ili kulturoloških uvjerenja koja pogoršavaju takvo nasilje i oblikuju

⁷⁸ *Fatma Yildirim protiv Austrije i Sahide Goekce (preminula) protiv Austrije.*

⁷⁹ Opća preporuka br. 28, t. 36.

rodne odnose. Studije i ispitivanja trebali bi uzeti u obzir druge oblike diskriminacije na temelju načela autoidentifikacije;

- (d) Pobrinuti se da postupak prikupljanja i održavanja podataka o rodno utemeljenom nasilju nad ženama bude u skladu s utvrđenim međunarodnim standardima⁸⁰ i mjerama sigurnosti, uključujući zakone o zaštiti podataka. Prikupljanje i korištenje podataka i statistika trebalo bi biti u skladu s međunarodno prihvaćenim normama za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i etičkih načela;
- (e) Uspostaviti mehanizam ili tijelo odnosno ovlastiti postojeći mehanizam ili tijelo da redovito koordinira, prati i ocjenjuje provedbu i učinkovitost mjera na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, uključujući mjere preporučene u ovoj Preporuci, kao i drugim odgovarajućim regionalnim i međunarodnim standardima i smjernicama, s ciljem sprečavanja i uklanjanja svih oblika rodno utemeljenog nasilja nad ženama;
- (f) Dodijeliti odgovarajuće ljudske i financijske resurse na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini za učinkovito provođenje zakona i politika koji imaju za cilj prevenciju svih oblika rodno utemeljenog nasilja nad ženama, pružanje zaštite i podrške žrtvama/preživjelima, istragu slučajeva, kazneno počinitelja i osiguravanje naknada štete žrtvama/preživjelima, uključujući podršku ženskim organizacijama.

G) Međunarodna suradnja

- 35. Odbor preporučuje da države članice provedu sljedeće mjere u pogledu međunarodne suradnje u suzbijanju rodno utemeljenog nasilja nad ženama:
 - (a) Tamo gdje je potrebno, tražiti potporu vanjskih izvora kao što su specijalizirane agencije sustava Ujedinjenih naroda, međunarodna zajednica i civilno društvo, da bi se ispunile obveze u vezi s ljudskim pravima, pomoću osmišljavanja i provođenja odgovarajućih mjera potrebnih za uklanjanje rodno utemeljenog nasilja nad ženama i odgovor na njega,⁸¹ osobito uzimajući u obzir novonastale globalne kontekste, kao i sve transnacionalniju prirodu takvog nasilja, uključujući u okruženjima

⁸⁰ Rezolucija Opće skupštine 68/261 o Temeljnim načelima službene statistike.

⁸¹ Opća preporuka br. 28, t. 29. i Opća preporuka br. 33, t. 38 i t. 39.

posredovanima tehnologijom, kao i drugim izvanteritorijalnim aktivnostima domaćih nedržavnih subjekata.⁸² Države članke bi trebale potaknuti poslovne subjekte na čije djelovanje mogu utjecati da pomognu državama članicama u kojima djeluju da u potpunosti realiziraju pravo žena na slobodu od nasilja;

- (b) Dati prednost provođenju odgovarajućih Ciljeva održivog razvoja, posebno cilju broj 5 usmjerenom na postizanje ravnopravnosti spolova i osnaživanje svih žena i djevojčica te cilju broj 16 usmjerenom na promicanje miroljubivih i uključivih društava za održiv razvoj, osiguravanje pristupa pravdi i izgradnju učinkovitih, odgovornih i uključivih institucija na svim razinama; te podržati nacionalne planove za provođenje svih Ciljeva na rodno osjetljiv način, u skladu s usuglašenim zaključcima šezdesetog zasjedanja Komisije o statusu žena, o osnaživanju žena i poveznici s održivim razvojem, uz omogućavanje smislenog sudjelovanja civilnog društva i ženskih organizacija u provođenju Ciljeva i daljnjim s time povezanim postupcima, te povećati međunarodnu potporu i suradnju u dijeljenju znanja, kao i učinkovitoj i ciljanoj izgradnji kapaciteta.⁸³

⁸² Opća preporuka br. 34, t. 13.

⁸³ Rezolucija Opće skupštine 70/1, pod nazivom „Promijeniti svijet: program održivog razvoja do 2030“.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA